صاحب‌امتیاز: انجمن دوستداران کتاب و مطالعه
مدیرمسئول: نسرین کاویانی‌فر
سردبیر: فرهاد نیک‌پی
نشانی: خیابان ۱۲ فروردین، کوچهٔ ۷، پلاک ۳
تلفن: ۶۶۷۰۱۲۴۵
پست الکترونیک: info@ketabvamotale.ir

کتاب و مطالعه

هفته‌نامهٔ فرهنگی انجمن دوستداران کتاب و مطالعه

کتاب‌ها که بهارک‌ها را ساختند

نسرین کاویانی‌فر

در بهارک‌های کوچک، کتاب‌ها فقط برای خواندن نیستند؛ آن‌ها برای ساختن هم هستند. وقتی بچه‌ها کتاب‌های درباره ساختمان، پل، ماشین یا حتی آشپزخانه را می‌بینند، دوست دارند با آن‌ها بازی کنند، بسازند و تجربه کنند. همین میل ساده، موتور یادگیری عمیق است.

در سال‌های اخیر، بسیاری از بهارک‌ها کوشیده‌اند کتاب را از قفسه‌های بلند بیرون بیاورند و آن را به بخشی از بازی روزانه تبدیل کنند. به جای آنکه کتاب‌ها فقط در ساعت مطالعه دیده شوند، در گوشه ساختمان، کنار جعبه‌های بلوک یا روی میز کارگاه هم حضور دارند. این تغییر کوچک، اثر بزرگی بر رفتار کودکان گذاشته است.

در بهارک «آبی‌دشت» در شهر نارون‌کنار، کتاب‌ها روی قفسه‌های کم‌ارتفاع چیده شده‌اند تا کودکان بتوانند خودشان آن‌ها را بردارند و برگردانند. کنار هر کتاب، یک نمونه کار کوچک قرار دارد: یک پل مقوایی، یک برج با لیوان‌های یک‌بارمصرف، یا یک خانه با جعبه‌های شیر. مربی‌ها می‌گویند بچه‌ها ابتدا فقط نگاه می‌کنند، بعد شروع به امتحان می‌کنند و در نهایت چیزی می‌سازند که شبیه کتاب است.

این روش فقط سرگرم‌کننده نیست. وقتی کودک ببیند که یک کتاب می‌تواند به ساختن چیزی واقعی کمک کند، رابطه‌اش با کتاب عوض می‌شود. کتاب دیگر فقط چیزی نیست که باید ساکت بماند و فقط نگاه کند؛ به ابزاری برای فکر کردن، حرف زدن و آزمایش تبدیل می‌شود. همین تغییر کوچک می‌تواند نگاه بلندمدت کودک به خواندن را عمیقاً تغییر دهد.

البته همه کتاب‌ها برای این کار مناسب نیستند. کتاب‌هایی که فقط پر از متن‌های طولانی‌اند یا تصویرهای کوچک و شلوغ دارند، کمتر به بازی دعوت می‌کنند. در مقابل، کتاب‌هایی که فضای خالی برای دست‌کاری دارند، کتاب‌هایی که سؤال‌های باز مطرح می‌کنند و کتاب‌هایی که به جای جواب دادن، کودک را به فکر کردن وامی‌دارند، بیشترین تأثیر را دارند. برای همین است که بسیاری از بهارک‌ها کتاب‌های خود را خودشان انتخاب می‌کنند و حتی گاهی از کودکان می‌خواهند درباره کتاب‌هایی که دوست ندارند هم توضیح بدهند.

نقش مربی‌ها در این فرایند بسیار مهم است. آن‌ها یاد گرفته‌اند که کمتر توضیح بدهند و بیشتر بپرسند. به جای گفتن «این کتاب درباره پل است»، می‌پرسند «به نظر تو این پل چطور نگه داشته شده؟» یا «اگر این ستون را برداریم، چه اتفاقی می‌افتد؟». این تغییر کوچک در لحن، تفاوت بزرگی در تجربه کودک ایجاد می‌کند